

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 13. 9. 2020

Število objav: 1

Internet: 1

Spremljane teme:

Inženirska ...: 0

Inženirska ...: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 0

Zakon ... načrtovanju: 0

Zakon ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih ...: 0

Gradbeništvo, graditev: 1

Inženirski dan: 0

Slovenija:

Internet	Naslov	O moči in odgovornosti kapitala		
Zaporedna št. 1	Medij	Delo.si, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 12. 9. 2020		
	Avtor	Franček Drenovec		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...pogojena s prevladovanjem nizkih plač in drugih sestavin zaostalosti. Ekonomska baza njihovih voditeljev – krog politično spajdašenih oligarhov v trgovini, gradbeništvu in drugih pomožnih, nizkoproduktivnih panogah – je le neobgljeni privesek tega nosilnega tujega sektorja (ali, v nekaterih primerih, enako nizkoproduktivni...			

O moči in odgovornosti kapitala

[D delo.si/sobotna-priloga/o-moci-in-odgovornosti-kapitala-347221.html](https://www.delo.si/sobotna-priloga/o-moci-in-odgovornosti-kapitala-347221.html)

Kakšni so najvplivnejši zasebni interesi, ki določajo v teh časih tudi slovenski »nacionalni interes«?

Odpri galerijo

Prav nič ni naključno vračanje Slovenije na Balkan in v »vzhodno Evropo«, pripeto na klečeplazenje in dobrikanje ZDA in še posebno njeni vojski, v maniri najbolj gnilih latinskoameriških kompradorskih diktatur. FOTO: Jure Eržen

Že pol leta je, odkar nam naš državni vrh sporoča, da je edina verodostojna slovenska tradicija tista iz njenih najtemačnejših epizod nacionalnega hlapčevstva in samouničevanja, iz njenih epizod regresije v najbolj mračni predpotopni, predrazsvetljski primitivizem. Ter da bo samo ta tradicija tudi naše vodilo za prihodnost. Institucije demokracije, ki jih gradimo zadnjih trideset let, so zdaj kar naenkrat institucije »globoke države«, s katero je treba obračunati.

Od kod se je to vzelo? Domače okolje takšnih abotnosti ne producira. Ni bilo ekonomske krize, ki zna proizvesti prevrate te vrste, najpogosteje kot reakcijo na vzpon radikalne levice v krizi, saj radikalne levice v današnji Sloveniji sploh ni ter je še tiste navadne in nadvse miroljubne levice samo za vzorec. Slovenci so v veliki večini liberalci in volijo stranke, ki jih imajo za liberalne. Slovenska stvarnost je liberalna.

Liberalci

Po razpadu stare socialistične podjetniške strukture so delovna okolja večine Slovencev v majhnem ali nekoliko večjem drobnem sektorju. Delež zaposlenih v kmetijstvu je med največjimi v Evropi, večji kot v vseh štirih sosednjih državah (Eurostat za 2019). Delež zaposlenih v sektorju OPQ, to se pravi v širši javni upravi, izobraževanju, zdravstvu in socialnem varstvu, ki jih sestavljajo pretežno veliki javni sistemi, je v Evropski uniji manjši samo v Bolgariji in Češki (prav tam).

Preberite še:

Kako so nam sprivatizirali Slovenijo

Večina sedanje slovenske aktivne generacije je dosegla svoje današnje ravni blaginje v tržnem in konkurenčnem okolju, v tem okolju se je znašla in vidi v njem tudi svojo prihodnjo perspektivo. Svoj način življenja in napredek dojema v kategorijah liberalnega sistema. Ne vsi, a zagotovo večina. Slovenske razmere so primerljive z razmerami v evropskem jedru v drugi polovici 20. stoletja, v kateri se je blaginja kapitalističnega »srednjega sloja« počasi širila proti družbeni večini. Ta mogočna družbena dinamika poganja še današnjo Slovenijo. Ne poganja več dinamike svetovnega jedra, slovensko pa še vedno.

V naši izrazito podeželski in neurbanizirani družbi, v kateri poteka večina ekonomske aktivnosti v zelo majhnih gospodarskih enotah, je doživljanje in razumetje bolj kompleksne kolektivnosti in družbenosti omejeno. Slovenski ljudski liberalizem pač ne seže do spoštovanja drugačnosti, do občutenja pripadnosti velikemu belemu svetu itn. Zato pa Slovenci zelo cenijo tisto temeljno svobodo, ki so jim jo odobrili že (ali šele) komunisti, denimo pravico žensk do odločanja o materinstvu itn. Cenijo svojo novo samozavest, pridobljeno v napornem osebnem ekonomskem prebijanju zadnjih petdesetih let in še posebno v zadnjih tridesetih. Ni jih strah sodobnosti, ne bežijo v iracionalnost, imajo načrte za prihodnost.

Razlogi za sedanji civilizacijski zlom Slovenije niso v ljudstvu. To, kar se dogaja, je delo najmanjše možne politične manjšine. Oblast, ki jo imamo, ni bila izvoljena, nastala je s svojevrstnim državnim udarom. Zato ni prav nič naključno njeno vračanje Slovenije na Balkan in v »vzhodno Evropo«, pripeto na klečeplazenje in dobrikanje ZDA in še posebno njeni vojski, v maniri najbolj gnilih latinskoameriških kompradorskih diktatur. Naša nova politična vrhuška dobro ve, da svoje baze – baze za to, kar počne – nima v svojem domačem okolju.

Najbolj neposredni vzrok za to tragedijo je bil seveda razpad liberalnega političnega pola, razpad političnega zastopstva slovenske večinske ljudske volje. Kar je treba pojasniti, je propad slovenskih liberalnih politikov. Pavšalna razlaga, ki odrešuje od naporenega razmišljanja, da smo pač žrtve neizkušene »mlade demokracije«, ne zdrži kritike, saj je naša še mlajša

demokracija dajala prav dobre rezultate v prvem obdobju tranzicije. S časom pa se je to spremenilo. Razkroj se je kuhal že dolgo in je letos zgolj dosegel vrelišče. Kuhal se je, počasi, odkar se je začel slovenski liberalni establišment pred dobrimi petnajstimi leti pod vplivom trendov v svetovnem jedru spreminjati v neoliberalnega. To niso ideološki termini in ideološka megla. Razlika je nadvse realna.

»Liberalci«

V neoliberalizmu, popolnoma drugače kakor v vsem preteklem liberalnem kapitalizmu, je postala država nepomembna. Pomembna je edino (zasebna) ekonomija in posel države je samo podpiranje posamičnih interesov zasebnikov. Spomnimo se naših nekdanjih »mladih ekonomistov« in njihovega, na koncu zmagovitega gesla, da v kapitalizmu ni nacionalnega interesa. So samo zasebni.

Blejski strateški forum, avgusta 2020 FOTO: Uroš Hočevar

Ob tem pa se spomnimo tudi tega, da so velik ekonomski in družbeni napredek zahodnoevropske druge polovice 20. stoletja (ki je stekel v ZDA že veliko prej) poganjale prav državne politike, ki so bile v Evropi tudi značilno socialdemokratske, z opozorilom, da nam to ne sme zamegliti veliko širše sestave uspešnih državnih strategij. Vse uspešne razvojne zgodbe »zaostajajočih« družb, kar jih je, so ustvarile masivne državne strategije in politike.

Neoliberalni obrat je ta način državnega vodenja odpravil. Državni aparati so še vedno tu, v naraščajoči kompleksnosti sodobnega sveta imajo pač vedno več dela, a niso več avtonomni, specifično državni. Neoliberalizem je odstranil iz države večino kapacitet za njeno nujno avtonomno uravnavanje makroekonomskih, dolgoročnih in nadekonomskih parametrov gospodarstva in družbe. Država je postala samo še servis obstoječih kapitalskih interesov.

V neoliberalizmu ne smejo imeti državna in politična (strankarska) vodstva nobene posebne lastne pameti. Krasiti jih mora zgolj podredljivost. Z drugimi besedami: politiki morejo biti cepci. Ne govorim o Berlusconi, Trumpu in Johnsonu, temveč o neoliberalnih »liberalcih«, ki so jih s svojo neaktivnostjo in njenimi neizbežnimi ekonomskimi in socialnimi posledicami ustvarili. Zblojeni neoliberalni *laissez-faire*, ki je samo krinka za uveljavljanje nebrzdane moči največjih in najbolj politično povezanih monopolov, bo zaradi svojih posledic na koncu vedno ustvaril berlusconije, trumpe, napol fašiste ...

Za to degeneracijo liberalnega sistema so bili razlogi. Proti koncu 20. stoletja se je v vodilnih družbah izčrpala poganjajoča moč dotedanje (»fordovske«) tehnološko-ekonomske paradigme. Povečevanje materialnega obilja ima meje. Statistike zadnjih desetletij še kažejo določene medle stopnje rasti BDP-jev, a z eksplozivno naraščajočimi, v to statistiko ne vključenimi negativnimi »eksternalijami«. Dohodki prebivalstva so celo po tej statistiki prenehali rasti že pred desetletji, stvarna blaginja že dolgo nazaduje, prvi večji ljudski upori so izbruhnili že leta 1968. Že več kot desetletje vzdržuje vsaj še videz »rasti« in normalnosti samo še podivjana monetarna ekspanzija, ki že odpravlja številne temeljne mehanizme tržne ekonomije. Kapitalistični establišmenti te globoke krize svojih družb niso znali preseči. Ko je liberalni kapitalizem izgubil svojo moč poganjanja rasti in dobičkov, so se odzvali s spremembami, ki zagotavljajo vsaj preživetje elit, samo elit, vse ožjih elit – vsaj še za nekaj časa, dokler gre, v naraščajoči destrukciji.

Periferija

Neoliberalizem pa je prešel, kakor vse iz svetovnega jedra, tudi v družbe »periferije«. V njih je normalni, z aktivnimi državnimi politikami podprt liberalni sistem, drugače kakor v materialno že nasičenih družbah jedra, še vedno produktiven. Za periferijo neoliberalizem ni zasilni izhod v težko rešljivi krizi, nasprotno, v periferiji zgolj odpravi njene še vedno delujoče potenciale pravilno upravljane liberalne normalnosti.

Razlogi za sedanji civilizacijski zlom Slovenije niso v ljudstvu. To, kar se dogaja, je delo najmanjše možne politične manjšine. Oblast, ki jo imamo, ni bila izvoljena, nastala je s svojevrstnim državnim udarom.

Sedanja slovenska oblast si je vzela za vzor države nedemokratske vzhodne Evrope. Njim je bil neoliberalni »liberalizem« vsiljen že od začetka in so njegove posledice pripeljale s časom do odpora, v katerem je nadomestila »liberalce« z odkrito protiliberalnimi odrešitelji že ljudska večina na volitvah. In nehajmo mistificirati: v teh državah je ostalo zdaj le bore malo posebnega »vzhodnoevropskega«. Njihove ekonomske, socialne in politične strukture so postale značilno »latinskoameriške«. Komur so privlačne, so privlačne zato, ker so značilno »latinskoameriške«.

Njihova gospodarstva poganja večinoma tuj kapital, katerega prisotnost je pogojena s prevladovanjem nizkih plač in drugih sestavin zaostalosti. Ekonomska baza njihovih voditeljev – krog politično spajdašenih oligarhov v trgovini, **gradbeništvu** in drugih pomožnih, nizkoproduktivnih panogah – je le nebogljeni privesek tega nosilnega tujega sektorja (ali, v nekaterih primerih, enako nizkoproduktivni obiralec naravne rente v surovinskih panogah ali turizmu). Dejavniki rasti in razvoja so večinoma eksogeni, domače vodenje je namenjeno le bogatenju režimske elite. Madžarski oligarhi so zelo bogati, povprečne madžarske plače pa prav izstopajoče najnižje v »ne najbolj vzhodni« Evropi.

Sloveniji je uspelo zaradi svoje veliko boljše dediščine in neprimerno boljšega startnega položaja vstopiti v tranzicijo normalno liberalno in zato z začetnimi odličnimi razvojnimi rezultati. Potem se je kakovost nacionalnega vodenja počasi krhala in je danes praktično ni več. A je na delu tudi inercija, ljudski večini se novi »liberalizem« še ni povsem priskutil in sta bila razpad »liberalne« vlade ter nastop protiliberalne za zdaj le dogodek ožje politične sfere, brez legitimnosti, ki jo dajejo volitve. Razpletanje te nečiste situacije je še pred nami.

Moč in odgovornost kapitala

Nekaj smo rekli o ljudstvu in potem o politiki. To ne zadošča. V kapitalizmu ima izvirno moč kapital, v neoliberalizmu pa se je nekdanja širša sestava družbeno vplivne elite (ki je vključevala tudi »pesnike in pisatelje«, znanost ... in politiko) skrčila zares samo še na kapital. To vsi vemo, to nam povedo naše teorije in ideologije in s tem dnevno živimo, pa vendar je v obravnavah današnjega političnega stanja ta plat zgodbe povsem spregledana. Pa ne sme biti. Ne moremo govoriti o moči in nemoči politike, ne da bi se prej vprašali o moči (in nikoli o nemoči) kapitala. Kakšni so zasebni interesi, ki določajo danes tudi slovenski »nacionalni interes«?

Ni jasno, koliko je v slovenski podjetniški sferi prisotno zavedanje o rušilni moči protiliberalnega obrata v družbi, kakršna je današnja slovenska. Še manj gotovo je zavedanje, da je tak družbeni zlom neizbežni končni rezultat deformacije liberalnega kapitalizma v neoliberalnega. Izvirni greh je bil storjen že pred več kot desetletjem.

Če slovenski kapital ne bo pošiljal v politično sfero drugačnih zahtev od tistih, ki jih je pošiljal doslej, je našemu liberalnemu kapitalizmu dokončno odzvonilo. FOTO: Jure Eržen

Zdrs slovenske liberalne države v neoliberalno je imel za svoje prve posledice že tisto neobrzdano finančno prenažiranje in potem finančni zlom leta 2008 ter po njem »sanacijo bank«, ki je bila prepuščena brez vsakega nadzora nekemu naključnemu skupku tujih in domačih zasebnih interesov – v obeh primerih brez pomislekov slovenskih podjetniških združenj. Upoštevajoč absolutno dovzetnost politike za sporočila kapitala, to ni bila pasivnost, bila je aktivna soudeležba, aktivna sprijaznjenost vsega slovenskega podjetništva z »umaknjeno državo«, ki je povzročila obe navedeni tragediji in zdaj še letošnjo.

Sporočila, ki so jih pošiljali podjetniki našim političnim strankam prek svojih združenj in prek sebi najbolj naklonjenih medijev, so bila zadnja leta zelo eksplicitna v tem, da nimajo nobenega zadržka do morebitne politične spremembe, kakršna se je potem tudi zgodila. Le zakaj? Ni bilo krize, dobički so bili odlični, socialna in politična sfera ni porajala znamenj ogrožanja zasebne lastnine, kar bi lahko edino pojasnjevalo takšno politično pozicijo kapitala. Le odkod se je vzelo to klicanje po še dodatni nadgradnji neoliberalne države v sistem z že povsem razvidno potenco ekonomske in družbene destruktivnosti?

Kapital tak in drugačen

Vzhodnoevropski neoliberalizem je začel na poteh iz začetne produktivne osiromašenosti dodajati svojim odrešilnim tujim produktivnim naložbam že zgodaj močna jedra domače parazitske oligarhije. V Sloveniji je stekel primerljiv proces šele v aranžmaju prve vlade SDS (a takrat že z voljnim sodelovanjem vseh drugih strank) in kulminiral v nacionalnem bankrotu. Domači »liberalni« grabežljivosti je preostalo po tem le *ad hoc* ropanje države. V oči bode agresivno zasebniško zažiranje v velike sisteme javnih storitev, najbolj donosno pa postaja – spet – izumljanje in potem maščenje na megalomanskih državnih gradbenih projektih.

S prehajanjem državnih strategij v polnokrvno »vzhodnoevropske« se Slovenija usmerja v nov val oligarhiziranja. Tudi tej vladi gre za kapital. Vprašanje je vedno: za katerega in kakšnega? »Vzhodnoevropska« politika in »vzhodnoevropska« ekonomija sta dela iste zgodbe. V tej zgodbi se v Sloveniji samo še radikalizira z neproduktivnim parazitizmom prežet sistem – katerega glavna vsebina je, da blokira vsako uveljavljanje kakovosti. Pravni red in finančna disciplina sta zdaj že prav očitno odveč, davki in z njimi financirani splošni družbeni napredek in socialna kohezija nadvse moteči, davčna progresija naravnost sovražna, kakovost izobraževanja in znanosti zgolj nadloga ... Osrednja družbena moč prehaja k vsem že obstoječim lokacijam kapitalne zanikrnosti, ki se jim bodo hitro pridružile nove.

Adijo, gazele, adijo, slava

Je to res vse, kar je slovensko podjetništvo? To sistemsko gnitje je v današnjih časih edini izkaz vpliva, ki ga ima slovenski kapital na državo in politiko. Še ni tako dolgo, odkar je bil ta vpliv popolnoma drugačen. Ali je današnji slovenski podjetniški interes res samo še ustvarjanje »vzhodnoevropske«, natančneje »latinskoameriške« mafijske države, zmožne le nenehnega perpetuiranja zaostalosti, ki popelje s časom v uničenje tudi vso, zdaj še prisotno podjetniško kakovost?

Sestaviti se mora normalna politična vsebina in ponudba ljudstvu. In sestaviti se mora kmalu, preden preideta sedanja politična izpraznjenost in iracionalnost še v volilne preference ljudstva in potem v dokončen razpad slovenske države in gospodarstva. In tedaj adijo, gazele in adijo, spoštovanje in slava.

Kje so naše »gazele« in drugi podjetniški junaki? Ali znajo slovenski podjetniki z vsemi svojimi vzvodi moči, tistimi nad mizo in tistimi pod mizo, res zahtevati od slovenske politike le neumnost in slepo podredljivost? Ali se res ne zavedajo, da tudi ekonomskega napredka nikoli ni bilo in ga nikoli ne bo brez močne in v veliki meri avtonomne države, sposobne načrtovanja in opravljanja svojih posebnih poslov, tako kot načrtujejo in opravljajo svoje podjetniki? In če povzamemo: je res tako težko razumeti pomembnost obstoja »političnega razreda« z neodvisno lastno pametjo za upravljanje vseh »makro«, dolgoročnih in nadekonomskega področij življenja družbe – namesto da je ta razred le beden prisklednik vsakogar z nekaj denarja, ki se primaje mimo?

Če slovenski kapital ne bo pošiljal v politično sfero drugačnih zahtev od tistih, ki jih je pošiljal doslej, je našemu liberalnemu kapitalizmu dokončno odzvonilo. Z dosedanjim pervertiranim kvaziliberalizmom je že konec. Pripeljal je do naraščajočega kaosa v prerivanju politikov za

---

priboljške z mize tega gnilega sistema, dokler se ni preprosto zrušil vase. Edina liberalna in ekonomsko funkcionalna alternativa je sprememba tega propadlega »liberalizma« v normalnega. Sestaviti se mora normalna politična vsebina in ponudba ljudstvu. In sestaviti se mora kmalu, preden preideta sedanja politična izpraznjenost in iracionalnost še v volilne preference ljudstva in potem v dokončen razpad slovenske države in gospodarstva. In tedaj adijo, gazele, in adijo, spoštovanje in slava.